

nr. 1
2020

iUSBÄRAREN

UTGIVEN AV JURIDISKA FÖRENINGEN VID STOCKHOLMS UNIVERSITET SEDAN 1959

■ INTERVJU MED NILS BERGMAN:

Kontroverserna kring Rättegångspodden

■ BROTT OCH STRAFF:

Offentlighetsprincipen vs
brottsofferperspektivet

■ JURIDISKA FÖRENINGEN:

Här är nya
styrelsen

■ IDEELL JURIDIK:

Gatujuristerna
och Femjur

iUSBÄRAREN ges ut av Juridiska föreningen vid Stockholms universitet. Utgivning sker fyra gånger per år och tidningen skickas kostnadsfritt till alla studenter vid Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet samt till alla anställda på Juridicum vid Stockholms universitet. Även utvalda advokatbyråer, myndigheter och bibliotek erhåller tidningen kostnadsfritt.

ANSVARIG UTGIVARE
Nicolas Kitzler
ordforande@jurstud.com

CHEFREDAKTÖR
Fredrika Lageryd
chefred@jurstud.com

VICE CHEFREDAKTÖR
Sara Passandideh
vicechefred@jurstud.com

INFORMATIONSSSEKRETERARE JF
Love Elliot Murray Retsmar
infosek@jurstud.com

GRAFISK FORM OCH LAYOUT
Jill Wallentin
mail@jillsmat.se

ANNONSBOOKNING
Fredrika Lageryd
chefred@jurstud.com

TRYCK
Dixa AB, www.dixa.se

OMSLAGSFOTO
Sara Passandideh

ADRESS
Frescativägen 16
114 18 Stockholm

FÅR DU INTE TIDNINGEN?
Ring 08-15 69 71 eller
maila chefred@jurstud.com

Redaktionen förbehåller sig rätten att skära i eller refusera insänt material. För icke beställt material ansvarar ej. I tidningen gjorda uttalanden är endast om så anges att betrakta som JF:s eller iUSBÄRARENS ståndpunkt.

I DETTA NUMMER

Chefredaktören har ordet 3
Ordföranden har ordet 4

Krönika: En tillbakablick på juristlinjen 7
Intervju: Juridiska föreningens nya styrelse 8

Tema: Brott och Straff

Yttrandefrihetens gränser 13
Intervju: Nils Bergman 14
Besök hos brottsoffermyndigheten 18
Intervju: Målsägandebiträde 20
Sugardejting 21

Debatt: Slöjförbudet 22
Krönika 25
Intervju: Femjur 25
Intervju: Gatujuristerna 26
Debatt: Pressfrihet 28
Krönika: Det nya decenniet 29
Nyheter 31
Krönika: Till byggningsbalkens försvar 32
Fråga arbetsrättaren Rebecca 34

Redaktionen

FREDRIKA LAGERYD
Chefredaktör/
skribent/illustratör

SARA PASSANDIDEH
Vice chef-
redaktör, skribent

DAVID MUNCK
Alumniskribent

CORNELIA FRANK
Skribent

MIMMI ÖSTLING
Skribent

CRISTINA
KESKITALO
Skribent

MARTYNA
LECHOWSKA
Skribent

HARRI
KORHONEN
Skribent

JILL WALLENTIN
Formgivare

Annonsera i iusbäaren?

annonsansvarig.iusbarenen@jurstud.
com

Netflix är nutidens bårhus

DET verkar inte gå att mätta efterfrågan på true-crime-underhållning. Deckarromaner och krimiserier kan väl vara spännande, men det är bara inte samma sak som historier om äkta mord. Även jag är en del av hysterin, men jag kan i alla fall legitimera timtal av konsumtion av serier som "I Am a Killer" och "The Devil Next Door" med att jag pluggar juridik och särskilt tyckte om straffrätten. Men ärligt talat är det mest en undanflykt. Egentligen är jag nog mer som invånarna i 1850-talets Paris vars stora helgöje var att besöka stadens öppna bårhus. Bakom stora glastrutor ställdes upphittade kroppar efter avlidna personer upp. Kanske var syftet att anhöriga skulle kunna identifiera de döda, men i verkligheten kom de flesta dit för att liken var en makaber och underhållande sevärdhet. Bårhuset omnämndes under slutet av 1800-talet till och med i guideböcker och beskådarna hade ofta med sig kakor och frukt dit, inte helt olik de popcorn jag sätter i mig framför ytterligare en dokumentär om seriemördaren Ted

Bundy. Det händer däremot ibland att jag påminns om att true-crime inte bara handlar om mördare från verkligheten. True-crime innebär även att offren och offrens familjer och vänner är från verkligheten. Självklart uppskattar de inte att deras öden har reducerats till min kvällsunderhållning. Å andra sidan finns det anhöriga som vill berätta om sitt öde, för att inte låta en mördad familjemedlem glömmas bort eller bara bli en siffra i statistiken. Vare sig man anser att true-crime bara är underhållning på någon annans bekostnad eller ett sätt att inte låta grova brott gå obemärkt förbi, lyfter vi i det här numret av iusbäaren upp båda perspektiven.

Fredrika Lageryd, chefredaktör

Välkomna till Juridiska Föreningen 2020!

VÅRSOLEN visar sig sakta men säkert och kastar sina strålar över Juristernas hus, som i skrivande stund förbereder sig inför terminens första sittning och den kommande terminen. Nytt decennium, nytt styrelseår och ett nytt ordförandepar intar scenen. Våra namn är Caroline Sköld och Nicolas Kitzler och vi ser oerhört mycket fram emot det här verksamhetsåret och vad vi alla kan göra tillsammans för Juridiska Föreningen. Vi vill passa på att tacka föreningsstämman för förtroendet. Vi ska göra vårt bästa för att fortsätta utveckla föreningen i rätt riktning. Målsättningen är att just du ska känna dig välkommen på Juristernas hus och att du, utan någon tröskel, ska kunna engagera dig i det anrika studentliv som vi faktiskt har här som juriststudenter i huvudstaden.

Vårterminen har inletts med ett, om vi får säga det själva, väldigt lyckat fadderi, där förhoppningen är att de nya studenterna som vi nu välkomnar till juristprogrammet ska vilja fortsätta engagera sig i föreningen även när insparken är över. Vi har dock noterat att det råder okunskap om vad det faktiskt finns att göra i Juridiska Föreningen och dess lokaler. Att kunna engagera sig ska vara lika självklart som att skipa tingsrättsdomen när en läser rättsfall och därför satsar vi detta år helhjärtat på att både informera och tillgängliggöra för-

Nicolas Kitzler och Caroline Sköld

eningens olika kommittéer - till exempel genom hemsidan och övriga sociala medier.

Transparens och öppenhet är nyckelorden som ska genomsyra vår verksamhet. Eftersom Juridiska Föreningen är en ideell förening är det er medlemmar och era intressen som står i centrum för arbetet, både i styrelsen och ute i kommittéerna. Är det något du som juriststudent undrar över eller om du har en idé kring något vi kan förbättra

eller genomdriva så är Juridiska Föreningen rätt forum för dig. Hör av dig till oss på styrelsen@jurstud.com eller kom på något av våra event! Styrelsen finns alltid tillgängliga för er medlemmar här på Juristernas Hus och via mail. Varje vardag har Juristernas hus lunchöppet mellan 12-13 och oftast är någon på plats även under övrig kontorstid. Vi vill även slå ett slag för påverkan-sidan på vår hemsida, www.jurstud.com/pa-verka. Där kan du komma in med idéer

och andra synpunkter anonymt!

Några exempel, för dig som inte vet, på vad vi redan sysselsätter oss med inom föreningen: Du kan spela fotboll och innebandy på måndagar respektive söndagar med Idrottskommittén. Du kan även sjunga och spela instrument på tisdagar eller gå med i föreningens nya bokklubb med Underhållningsmästeriet, eller varför inte hjälpa till att välkomna de nya studenterna, både svenska och internationella? Fadderiet och Internationella fadderiet har rekrytering varje termin! Vill du ha bättre kontakt med framtida arbetsgivare så är Marknadskommittén något för dig, med Nordens största arbetsmarknads-mässa för juriststudenter, Juristdagarna, framåt hösten. Vill du skriva artiklar i tidningen du läser just nu eller bidra till hemsidan? Ta kontakt med Informationskommittén. Klubbmästeriet anser vi är ryggraden i Juridiska Föreningen och om du undrar vilka det är som står bakom baren varje Torsdagspub och sittning och serverar dig med ett leende, så är det Klubb! De rekryterar löpande och vill du uppleva studentikosa traditioner och gå på andra föreningars sittningar så är Klubb rätt för dig! Utöver allt detta så finns det ett stort antal fester, sittningar och andra event att gå på som medlem, så håll ögonen öppna och kom som du är!

Detta och mycket mer är hur livet

som juriststudent kan se ut när du är engagerad! Under tiden fortskrider föreningsverksamheten. Vi underhåller löpande vår föreningsbyggnad, Juristernas hus, bäst vi kan för att vi ska ha en så fräsch och välkomnande lokal som möjligt. Därutöver fokuserar vi detta år på att göra verksamheten i sin helhet mer miljöanpassad. Det handlar om åtgärder som att förenkla sopsorteringen på huset, minska matsvinnet samt upplysa våra medlemmar om vad de kan göra i vardagen för att minimera vårt gemensamma avtryck. Det ska vara enkelt att bidra till en hållbarare miljö!

En annan viktig fråga för styrelsen är det aktiva arbetet mot sexuella trakasserier. För att detta mål ska förverkligas på bästa sätt har vi bland annat gjort ett utskick till aktiva medlemmar, för att medvetandegöra om våra policys så att alla ska kunna känna sig trygga på Juristernas hus. Du hittar föreningens riktlinjer på www.jurstud.com/foreningsdokument. Därutöver har vi satt ner nya mål i styrelsens arbetsordning som just riktar sig till hantering av sexuella trakasserier och andra jämställdhetsfrågor, bland annat via seminarium i ämnet och olika workshops. Vår vision är att detta arbete ska leda till ett tryggare och mer inkluderande klimat för alla

medlemmar och att samtidigt öppna upp för en bredare diskussion i samhället.

Slutligen, Juridiska Föreningen är en plats för alla, där vi tillsammans hjälper varandra att balansera livet mellan studier och det sociala. Som ordförandepar har vi nu fått möjligheten att ge tillbaka till Juridiska Föreningen på samma sätt som vi fått så mycket genom att vara en del av den, alltifrån Fadderiet till Spexet. Vi hoppas att du vill vara en del av Juridiska Föreningen på samma sätt som vi vill vara en del av ditt liv och tillsammans verka för allt från ett bättre studentliv till ett hållbarare klimat!

Nu ska vi ner till Torsdagspuben och njuta av en (inte alldeles) lugn kväll på Juristernas Hus! Vi ses!

TEXT Caroline Sköld & Nicolas Kitzler
FOTO Juridiska föreningen

Ett tveksamt ja blev till tio terminer

EFTER snart fem år på juristprogrammet är det svårt att inte bli lite nostalgisk. Det som först kändes som ett tveksamt beslut, visade sig vara det bästa valet jag gjort. Jag minns dagen då jag fick antagningsbeskedet från Stockholms universitet som om det var igår. Känslor av upprymdhet, förvirring och beslutsångest infann sig. Skulle jag verkligen tacka ja? Det var ett stort steg att byta stad och flytta hemifrån. Jag tvekade in i det längsta, och funderade vissa gånger på att hoppa av när jag väl börjat. Men jag stannade kvar, och med facit i hand är det med största sannolikhet det bästa beslut jag har tagit.

En stor del i min tveksamhet berodde på alla förutfattade meningar jag hade om Stockholm som stad att plugga i. Ironiskt nog var min största oro inför flytten att jag skulle gå miste om studentlivet som finns i Lund och Uppsala. Jag läste Flashback-trådar om hur Stockholm totalt saknade studentliv, och tänkte för mig själv att det kommer bli nio långa terminer utan socialt umgänge. Men jag insåg snabbt att bilden som jag hade av det icke-existerande studentlivet i Stockholm var totalt felaktig.

Nej det finns inga nationer, men det finns en mängd föreningar och intressegrupper att engagera sig i. Att skaffa vänner i en tyst föreläsningssal med tysta juriststudenter är inte det lättas-

te, men som tur är finns det bättre sätt. Nu är jag givetvis något partisk, men jag har Juridiska föreningen att tacka för mina bästa vänner och för många roliga kvällar jag haft. Vill man ha ett roligt studentliv finns det alltid en pub, en sittning eller något annat evenemang att gå på.

Något som jag också var något orolig för innan jag började var kvalitén på utbildningen. Jag minns att jag läste artiklar om att juristprogrammet några år tidigare underkänts av Högskoleverket och oroade mig för att jag skulle få en sämre utbildning jämfört med vad jag fått i Lund eller Uppsala. Även denna oro skulle visa sig vara totalt obefogad. Utbildningen har genomgående hållit hög kvalitet och haft mycket engagerade föreläsare. Även fördomen om att juriststudenter ägnade sig åt att "riva ut sidor ur böcker" visade sig vara en lögn. Absolut, under mina terminer på programmet har jag stött på ett par mindre hjälpsamma studenter. Men den absoluta majoriteten är otroligt hjälpsamma och ödmjuka. Det delas anteckningar, böcker lånas ut i sista minuten och föreläsningar spelas in.

Innan jag började hade jag kanske en bild av att alla på juristprogrammet skulle vara rika innerstadskids klädda i kostym. Och ja, givetvis finns de, men det finns även en stor bredd på programmet. Olika bakgrunder och varierande åldrar på studenterna gör att det

skapas en bra dynamik. Något som jag verkligen har gillat med att plugga på SU är att jag upplevt miljön som välkomnande och inkluderande. Det finns en plats för alla. För att inte bli enbart överdrivet positiv, så finns det absolut en förbättringspotential gällande lokalerna på SU. Södra huset är slitet och alldeles för högljutt. Det saknas eluttag för att ladda datorer och det går inte att hitta ett ledigt grupprum om man inte bokar veckor i förväg. På väggarna hänger planscher från början på 90-talet, och det känns som tiden stått still i de långa korridorerna.

När jag går ut från SU för sista gången om några månader kommer jag att tänka på den första dagen på uppropet. Jag kommer att tänka på hur mycket jag lärt mig, och på hur mycket jag utvecklats sedan den dagen. På alla vänner jag lärt känna. Känna tacksamhet över möjligheten till både utbytetermin och praktiktermin. Framförallt kommer jag att tänka på hur glad jag är över att jag först tackade ja och sedan valde att stannade kvar på programmet. Tänk vad jag gått miste om annars.

TEXT Cornelia Frank

Training Programme 2020

Mannheimer Swartling Training Programme är ett utbildningsprogram för dig som vill komplettera dina juridikstudier med praktiska övningar och fiktiva case. Ta chansen att utveckla dina färdigheter inom bland annat förhandlingsteknik, juridisk engelska, projektledning och retorik.

Programmet omfattar fem heldagar uppdelade på tre utbildningstillfällen under hösten 2020. Läs mer på mannheimerswartling.se/karriar.

Besök oss på Facebook och LinkedIn.

**MANNHEIMER
SWARTLING**

MANNHEIMERSWARTLING.SE

Vi välkomnar JF:s nya styrelse!

JURIDISKA FÖRENINGEN har nu en helt ny styrelse och ius-bäraren ville veta mer om de nya styrelsemedlemmarna. Vi ställde därför några frågor, så att även ni läsare kan lära känna dem bättre.

Caroline Sköld
Ordförande

Ålder: 23 Termin: 5

Vilka ambitioner har du som ordförande?

Målet detta år är att alla medlemmar ska känna sig inkluderade hos oss på JF. Bland annat lägger vi fokus på ett arbete mot sexuell trakasserier och att främja transparens gentemot medlemmarna. Vi vill att JF ska finnas till för att visa studenterna att det finns ett roligt studentliv utöver studiehetsen!

Vilken Marvel-karaktär skulle du vilja vara?
Nick Fury

Nicolas Kitzler
Vice ordförande

Ålder: 24 Termin: 7

Vilka ambitioner har du som vice ordförande?

Min ambition som vice ordförande är att bidra till en bra stämning i såväl styrelsen som resten av föreningen. I och med att jag och ordföranden har posterna som ger lite fågelperspektiv vill jag verka för att föreningen får en långsiktigt starkare gemenskapskänsla och att vi arbetar för att alla ska känna sig trygga och sedda i föreningen. Jag vill även införa en ny miljöpolicy som gör att JF drar sitt strå till stacken i kampen mot klimatförändringarna. Sist men inte minst vill jag påminna alla om varför föreningen finns - för att medlemmarna ska ha det roligt!

Vilken Marvel-karaktär skulle du vilja vara?

Hmm... svårt val. Jag väljer ändå Captain America. Inte för hans superkrafters skull utan för att han alltid följer sin övertygelse och gör det rätta, oavsett vad som kastas mot honom eller vad andra tycker! I mina ögon skulle han ha blivit en bra jurist.

Dustin Zojaji
Sekreterare

Ålder: 19
Termin: 2

Vilka ambitioner har du som sekreterare?

Min ambition är att utveckla sedvänjan kring protokollföring och dokumentation av föreningens angelägenheter. Medlemmar ska kunna ta del av så mycket information som möjligt, givetvis utan att detta hamnar i konflikt med föreningens angelägna intressen eller enskilda medlemmars rätt till personlig integritet i vissa fall.

Vilken Marvel-karaktär skulle du vilja vara?
Den karaktär från MCU som passar in bäst på mig är Agent Phil Coulson!

Felicia Lindstrand
Skattmästare

Ålder: 25 Termin: 4

Vilka ambitioner har du som skattmästare?

Under kommande styrelseår kommer jag att jobba stenhårt för att förändra och utveckla inte bara föreningens ekonomi utan även vår kultur. Jag hoppas att alla kan känna sig välkomna och hittar något att engagera sig i oavsett vilka ni är! Vi har ett brett utbud av kommittéer och människor vilket jag är otroligt stolt över.

Vilken Marvel-karaktär skulle du vilja vara?
Captain Marvel med Flerken.

Era Krasniqi
Vice skattmästare

Ålder: 22 Termin: 4

Vilka ambitioner har du som vice skattmästare?

En ambition jag har med detta år är att kunna erbjuda mer för våra medlemmar utöver våra respektive kommittéer. Jag, tillsammans med marknadssekreteraren, kommer

exempelvis återinföra JF:s mentorskapsprogram vilket är en fantastisk möjlighet för studenterna att redan under utbildningen få en inblick i yrkeslivet genom att få kontakt och utbyta erfarenheter med yrkesverksamma.

Vilken Marvel-karaktär skulle du vilja vara?
Skulle ändå säga Iron Man!

Evelina Siska
Öfverfadder

Ålder: 23 Termin: 3

Vilka ambitioner har du som öfverfadder?

Min ambition som öfverfadder är att skapa en trygg och välkomnande miljö för alla nya juriststudenter och att underlätta anpassning till det nya studentlivet på Stockholms universitet. Det finns en plats för alla i JF och mitt syfte är att hjälpa alla nya studenter att hitta just sitt eget lilla hörn här, och därigenom främja aktivt engagemang i JF samt en stark gemenskap mellan våra medlemmar.

Vilken Marvel-karaktär skulle du vilja vara?
Jag skulle välja Captain

America! För att there is nothing I hate more than bullies och jag gör alltid mitt bästa för att vara där för alla runt omkring mig (även om man inte alltid räcker till). Jag är helt övertygad om att det enda som hindrar en person från att lyckas är deras egna val - väldigt amerikanskt tankesätt.

Dennis Engström
Idrottssekreterare

Ålder: 24 Termin: 4

Vilka ambitioner har du som idrottssekreterare?

Välmående, gemenskap och ordning. Välmående på så sätt att jag vill skapa en grund. En grund bestående av regelbunden fysisk aktivitet genom exempelvis fotboll, innebandy, yoga och annat. Jag lever efter den filosofin att träning leder till ett fysiskt såväl som ett mentalt välmående.

Gemenskap på så sätt att Juridiska Föreningen ska bidra till en bättre studietid. Dessutom vill jag sträva efter att idrottskommittén ska vara ett sammanhang där våra medlemmar kan hitta sin plats, en gemenskap och skapa relationer som kan leda till framtida yrkeskontakter och vänner för livet.

Ordning på så sätt att vi har en fantastisk möjlighet med den fina lokalen vi besitter.

Juristernas hus är en tillgång som måste skötas på rätt sätt så att alla våra medlemmar ska kunna ta del av det. Det gäller att sätta upp regler kring hur "Huset" ska nyttjas och sedan se till att de följs.

Vilken Marvel-karaktär skulle du vilja vara?
Marvel? Ni menar DC-karaktär? I'm Batman.

**Love Elliot Murray
Retsmar**

Informationssekreterare
Ålder: 20 Termin: 4

**Hur ser ditt arbete ut i rollen
som informationssekreterare?**

I min roll som informationssekreterare så är jag ansvarig för föreningens IT samt eventuell presskontakt och kontakt med Mecenat. Jag är även sittande kommittéchef för Informationskommittén, som bland annat inkluderar denna underbara tidning!

Vilka ambitioner har du som informationssekreterare?
Jag har som ambition att förbättra och driva vidare föreningens hemsida, samt att en gång för alla fixa till våra anslagstavlor i de Södra husen. Jag vill även kunna förse

gemene styrelseledamot med allt stöd jag kan, vare sig detta må vara genom min kommittés arbete eller genom mig personligen.

Vilken Marvel-karaktär skulle du vilja vara?
Jag måste erkänna att jag faktiskt inte har någon överdriven koll på just Marvel-karaktärerna, men Killgrave skulle nog vara mitt eget val; mycket kan åstadkommas med lite mindcontrol, och ska vi vara ärliga, vem vill inte vara David Tennant?

Hans Kalderén
Internationell sekreterare

Ålder: 21 Termin: 4

Vilka ambitioner har du som internationell sekreterare?

Som styrelseledamot för Juridiska Föreningen vill jag verka för en förening som genomsyras av öppenhet och acceptans. Vårt arbete för öppenhet har redan börjat med en ändring i föreningens sekretesspolicy, men det finns mycket mer som kan ändras! Arbetet inkluderar bland annat en uppdaterad engelskspråkig version av vår hemsida, engelska på varje event och att synliggöra hela JF:s struktur för våra medlemmar som vill engagera sig i någon roll. Acceptans sker gradvis genom en ändring av kulturen hos våra medlemmar

men även genom den kulturen som finns inom styrelsen och ämbetsmännen. I egen-skap av inter-

nationell sekreterare är min främsta ambition att främja utbytesstudenters position i föreningen, samt att vidareutveckla och synliggöra det Nordiska samarbetet. Det Nordiska sekretariatet, som ansvarar för det Nordiska samarbetet, blir 30 år gammalt nästa år och jag hoppas verkligen att engagemanget i Stockholm är riktigt starkt inför det spektakulära 30-årsjubileet!

Vilken Marvel-karaktär skulle du vilja vara?
Om jag skulle vara en Marvel-karaktär hade jag nog varit Dr. Strange. Dels för att teleportering hade sparat tid för att slippa flyga men också, vem vill inte kunna magi?

**Ellen Gustafsson
Björverud**

Klubbmästare
Ålder: 23 Termin: 4

Vilka ambitioner har du som klubbmästare?

Jag vill visa vad studentlivet i Stockholm har att erbjuda och genom det erbjuda en gemenskap där alla känner sig välkomna och känner att de har en plats att frodas på. Det gäller oavsett om det gäller studieteknik eller sociala sammanhang, såväl spelkvällar som enkelt häng.

Vilken Marvel-karaktär skulle du vilja vara?

Enligt ett test på nätet (hehe) blev jag Aunt May med motiveringen "Matriarken, gjord för att beskydda och stötta dina närmaste. Du må se skör ut på ytan, men i ditt bröst dunkar ett lejonhjärta, och du är långt starkare än vad du verkar vid första anblicken." MEN om vi snackar vedertagna superhjältar vill jag påstå att jag skulle vara Thor!

Filippa Kronsporre
Marknadssekreterare

Ålder: 22 Termin: 5

Vilka ambitioner har du som marknadssekreterare?

Min ambition är att tillsammans med min kommitté bjuda in till flera roliga evenemang och möten med våra samarbetspartners och näringslivet i stort. Ett av mina största intressen vid sidan av studierna och mitt engagemang i JF är hälsa och välmående. Min ambition är även att kunna förmedla mina kunskaper och mitt intresse till våra medlemmar i JF. Event med fokus på hållbarhet och hälsa är något ni kommer att få se mer av.

Vilken Marvel-karaktär skulle du vilja vara?
Spider Woman. I min roll som marknadssekreterare är jag lite som "spindeln i nätet" mellan föreningen och näringslivet. Därför finner jag denna karaktär passande.

Veronica Hedin
Underhållningsmästare

Ålder: 24 Termin: 6

Vilka ambitioner har du som underhållningsmästare?

Jag vill att alla som söker sig till Underhållningsmästeriet ska känna sig välkomna, delaktiga och att de känner att de kan påverka verksamheten. Medlemmarnas intressen ska vara i fokus och nya idéer är varmt välkomna. Gemenskap och trygghet är två viktiga pelare som jag aktivt jobbar för att bibehålla under hela året.

Vilken Marvel-karaktär skulle du vilja vara?

Jag hade inte haft någonting emot att vara Captain Marvel!

Oskar Berg
Borgmästare

Ålder: 23 Termin: 3

Vilka ambitioner har du som borgmästare?

I min roll som borgmästare vill jag förbättra föreningens samarbete med institutionen, då det skulle innebära många fördelar för föreningen. Bland annat så skulle då Juristernas hus kunna vara lokal för seminarier till institutionen och därmed kan vi visa upp vår verksamhet och lokaler för fler studenter som annars kanske missar allt som Juridiska Föreningen erbjuder.

Vilken Marvel-karaktär skulle du vilja vara?

Om jag fick vara en Marvel-karaktär så skulle jag vara Iron Man. Jag vill hellre kunna lösa problem med tekniska lösningar än att ha superkrafter.

TEXT Mimmi Östling
FOTO Juridiska Föreningen

Sätt kurs mot en långsiktig karriär.

På Cederquist är hållbarhet ett självklart fokus.

För oss som advokatbyrå innebär det tre saker. Dels att vi bygger långsiktiga relationer med våra kunder, något som bidrar till att vi själva utvecklar våra kunskaper. Dels att vi tänker på våra medarbetare, vilket innebär att vi arbetar hårt, men respekterar ditt behov av fritid och avkoppling. Och slutligen, förstås, att vi alltid agerar med miljön i åtanke.

DEN MODERNA BYRÅN

CEDERQUIST

Yttrandefrihetens gränser

OM brottsofferperspektivet i poddar och media och användandet av allmänna handlingar

Offentlighetsprincipen ger oss en demokratisk rätt till insyn i de offentliga institutionernas verksamhet och att få allmänna handlingar utlämnade. De grundläggande bestämmelserna om handlingars offentlighet regleras av tryckfrihetsförordningen, TF. Skyddet för yttrandefriheten i andra medier, som poddar, regleras i yttrandefrihetsgrundlagen som bygger på samma principer som TF. Rätten att meddela och offentliggöra uppgifter, meddelarfriheten, är en del av TF:s reglering av tryckfriheten och gäller för alla. Den kan till viss del utnyttjas även för sekretessbelagda uppgifter, vilket ger möjligheter att granska och diskutera missförhållanden i samhället. Möjligheten finns om intresset av allmän insyn i myndigheternas verksamhet väger tyngre än det intresse som skyddas av sekretessen.

Dilemmat

Å ena sidan finns alltså rätten till personlig integritet och å andra sidan yttrandefriheten och det allmännas intresse. Genom utgivningsbevis kan medier få en särskild rätt att hantera person-

uppgifter inom deras granskande verksamhet och därmed publicera sådant innehåll ur allmänna handlingar.

De två skyddande lagstiftningarna för den personliga integriteten i detta sammanhang är dataskyddsförordningen - GDPR, och förtalsreglerna i brottsbalken. Skyddet anses ofta vara ineffektivt eftersom den drabbade individen vid förtal måste driva ärendet enskilt, vilket kräver ork och starka ekonomiska resurser. Skyddet för personuppgifter är inte heller effektivt då medierna har utgivningsbevis och allmänintresset av en nyhet kan anses väga tyngre än rätten till personlig integritet i det aktuella fallet.

Rätten för ett brottsoffer att få berätta sin historia, brottsoffrets yttrandefrihet, samexisterar alltså med andras rätt till integritet. En misstänkt, gärningsman eller andra anhöriga som drabbas av att en nyhet publiceras har förstås ett intresse av att skydda sin integritet och rätten till sitt privatliv. Ett brottsoffer som vill berätta sin historia offentligt, även om syftet varit att upplysa eller exempelvis varna andra personer för gärningsmannen, måste därmed räkna med risken att bli åtalad för förtal. Detta är något som syns efter #metoo

- flera förtalsmål har tagits upp i domstol efter att berättelser spridits under hashtaggen.

Slutligen, bestämmelsen om laglig integritetsintrång som berör spridning av integritetskänsliga uppgifter finns bara i brottsbalken, inte i TF eller yttrandefrihetsgrundlagen. Det innebär att varken en journalist eller ansvarig utgivare som publicerar något i ett grundlagskyddat medium kan dömas för brottet. De yrkesetiska reglerna för journalister påtalar dock: "Visa hänsyn vid --- anskaffning av bilder och annat material, särskilt i samband med olyckor och brott."

Källor: sjf.se, juridikinstitutet.se

TEXT Cristina Keskitalo

Poddar på liv och död

Iusbäraren har träffat Nils Bergman från Rättegångspodden. Vi pratar om hur allt började och hans syn på offentlighetsprincipen och kontroverserna kring poddens hantering av bandat material från rättegångar.

DET är grått utomhus och iusbäraren tar skydd från blåsten inne på Kungliga biblioteket i Stockholm. I cafeterian träffar vi Nils Bergman, som precis kommer från en annan typ av blåsväder. Den senaste tiden har han podcast, Rättegångspodden, väckt en del kontrovers. I podden använder han ljudfiler från rättegångar och polisförhör, både åtalade, brottsoffer och anhöriga. Men innan vi går in på kritiken pratar vi om hur han fick idén till sin podd.

Nils berättar att allt började för ungefär tio år sedan när han pluggade filmmanus och dramaturgi. En klasskompis tipsade då honom om att läsa om kidnappningen av en Uppsalastudent, och han blev genast uppslukad av historien. Då visste Nils inte att fröet till en av Sveriges mest populära podcasts såddes. Efter utbildningen började han jobba med klippning på ett produktionsbolag som gjorde krimserier, och han fick då idén att skriva en långfilm om kidnappningen i Uppsala.

– Då begärde jag ut ljudupptagningarna från tingsrätten. Det var egentligen först bara tänkt som researchmaterial,

eller kanske att jag kunde använda en del av ljudklippen för att visa hur gärningsmannen lät. Men sen lyssnade jag igenom allt det där och blev ännu mer uppslukad. På grund av att det var ett ovanligt bisartt fall så föll polletten ner när jag hörde hur den åtalade förde sig i rättssalen.

Det visade sig dock vara svårt att hitta någon som nappade på idén att göra en långfilm om fallet och juristerna på Sveriges Radio var rädda att materialet var för kontroversiellt. Istället fick han ett tips av en kollega att starta en podcast och döpa den till Rättegångspodden. Med P3-dokumentär som inspiration, och med hjälp av resurserna på produktionsbolaget började Nils klippa ihop ljudupptagningarna. 2013 hade avsnittet premiär på Soundcloud och inom ett dygn var det uppe i några hundra lyssningar, något som var jättestort för Nils. I några år drev han podden av rent intresse för en grupp trogna lyssnare, men numera är det hans heltidsjobb. Som poddens namn indikerar ligger en stor del av fokuset i avsnitten på själva rättsprocessen. Iusbäraren frågar om tanken var att den skulle få en mer ju-

ridisk inriktning än andra krimpoddar.

– Jag är väldigt glad att höra att den beskrivs som juridisk för det var inte avsikten med podden från början. Det började ju med min vilja att berätta historier och jag insåg att jag kunde göra det med de råa berättelserna från rättsalen och då var inte juridiken det primära. Men det ändrades ganska snabbt när jag kände att det här var så komplext. Jag kunde inte berätta historien utan att fördjupa mig i resonemanget om varför personen döms. Jag har ingen juridisk bakgrund men för varje fall sätter jag mig in i det enskilda fallet och lär mig väldigt mycket och det är lätt att ta till sig eftersom jag är så intresserad.

Nils berättar också att han under sin tid på produktionsbolaget funderade på en framtid inom juridik, eller möjligtvis journalistik.

– Det är såklart att juridik är superintressant och det skulle vara väldigt användbart att ha en sådan bakgrund, kanske mer det än journalistik eftersom det är mer juridik som är användbart för podden eftersom jag inte gör intervjuer och sånt. Men journalistiken kan vara viktig ur etiska perspektiv och så, som jag möjligen har förbisett lite grann.

Nils möjligen förbiseende av de etiska aspekterna har skapat en del kontroverser. I november förra året sändes ett inslag från Kulturnyheter i SVT. I inslaget intervjuades flera familjemedlemmar till offer vars fall tagits

FAKTA

Bor: Sköndal
Från: Åkersberga
Familj: Sambo
Fritid: Thrillers, spela gitarr
 och gräva i rättsfall.

upp i Rättegångspodden. De anhöriga kritiserade bland annat Nils för att inte ha tillfrågat eller informerat dem om avsnitten. Att gråten från föräldrar som förlorat sina barn kombinerats med stråkar och ljudeffekter har också kritiserats. Nils menar däremot att musiken och effekterna är nödvändiga för att fånga publiken, eftersom rättsprocesser ofta kan vara väldigt torra. Det handlar inte om att göra underhållning av rättsprocessen, utan att hjälpa lyssnaren på traven. Att ljudklippen inte är helt oproblematiske är han dock medveten om.

– Jag har redan från början förstått att det såklart är känsligt material. Det handlar ju om verkliga personer och jag försökte verkligen tänka på vad det var jag släppte. Jag tänkte också att det här kanske inte var helt etiskt korrekt, att släppa avsnitten utan att fråga. Men just då hade ju inte många lyssnare och

tänkte att det inte kunde innebära så mycket skada.

Nils menar också att, även om det bästa hade varit att i förväg berätta för anhöriga innan avsnitten sänds, så hade risken varit stor att många invänt mot publiceringen. Hade han då ändå valt att lägga ut dem är han rädd att han hade framställts som ett monster. Nils tycker även att Kulturnyheterens granskning gav en ensidig bild av hur brottsoffren och anhöriga drabbats av Rättegångspodden. Strax före programmet sändes var han och hans ansvariga utgivare hembjudna på middag hos en av de personer vars anhörig hade tagits upp i podden, och nästan alla de som hör av sig till Nils är positiva. Han framhåller däremot att han inte tycker att blivit felaktigt anklagad.

– Det är inget man kan tjura över. Jag vill verkligen betona att kritiken från anhöriga var fullt befogad. Jag tycker inte alls att det var orättvist mot mig

eller så. Jag tog till mig kritiken, verkligen.

En förutsättning för att Rättegångspodden ska kunna låta som den gör är att inspelningarna från rättegångarna är allmänna handlingar, och lättillgängligheten av sådant känsligt material har börjat ifrågasättas. Nils vill inte att man ska börja tumma på offentlighetsprincipen, och berättar att han har lutat sig mycket mot att ljuden är från en öppen rättsprocess. Att han har haft lagen på sin sida betyder däremot inte att han alltid agerat felfritt, menar han.

– Man skulle kunna använda dessa allmänna handlingar på ett bra mycket knäppare sätt än vad jag gör och ändå komma undan med det. Jag tycker ändå att jag behandlar det med stor respekt och jag tycker att podden är ganska saklig och det förvanskas inte. Men den etiska problematiken kvarstår.

Det är inte bara innehållet i Rät-

tegångspodden som är kontroversiell. Podden sponsras av Lexbase, en databas som anklagats för att på ett oetiskt sätt göra besvärande information om privatpersoner tillgängliga för allmänheten. Grundaren av Lexbase, Jonas Häger, är dessutom ansvarig utgivare för podden. Vi frågar Nils om hans syn på Lexbase som sponsor och valet av ansvarig utgivare.

– Det började med att jag kontaktade dem 2016 för att jag kände att de passade mig. Andra plattformar var så himla reklamdrivna och jag kände att det var för känsligt för att sälja McDonald's hamburgare samtidigt som man pratar om mord. Lexbase hade jag använt flitigt innan vårt samarbete och kände att det var naturligt att kontakta dem.

Nils resonemang kring offentlighetsprincipen återkommer när han berättar om hur Jonas Häger blev hans ansvarige utgivare. Jonas resonerade så att det redan innan Lexbase fanns tjänster som

samlade in domar i databaser, men att skillnaden var att det då bara var journalister och jurister som använde sig av dem. Däremot finns det ingenting som säger att de är de enda som får ta del av sådana uppgifter.

– Han blev hatad av främst journalister själva då de kände att verktyg som användes för dem nu kunde tas del av gemene man, vilket offentlighetsprincipen egentligen är till för. Offentlighetsprincipen gäller för offentligheten, den är otroligt viktig och måste få vara som den är.

Men han har tagit åt sig av kritiken. Numera klipps så mycket som möjligt bort i podden av sådant som kan ses som integritetskränkande. Han säger att han börja tänka annorlunda kring hur anhöriga till brottsoffren påverkas av podden.

– Däremot tycker jag det är viktigt att rösten ska få berätta historien för att få en så komplett bild av rättsfallet som

möjligt. Det är den största anledningen till att jag har med mycket av den tilltalade, vittnena och målsägande. Just för att jag inte vill ta ställning i fallen, jag vill skildra fallet så mycket som möjligt som det var i rättsalen.

TEXT Sara Passandideh
 & Fredrika Lageryd

FOTO Sara Passandideh

”En del brottsoffer vet inte sina rättigheter”

Brottsoffermyndigheten ligger i Umeå och har omkring 30 jurister. Iusbärarens David Munck for och träffade två av dem. De berättar om myndigheten och uppmuntrar jur. stud. i Stockholm att engagera sig som vittnesstöd.

BROTTSOFFERMYNDIGHETEN inrättades 1994, av regeringen Bildt med Gun Hellsvik som justitieminister. Av myndighetens olika delar är det brottsskadeenheten som enskilda brottsoffer kommer mest i kontakt med. Om den skyldige inte betalar utdömt skadestånd, eller om gärningsmannen är okänd, kan man som brottsoffer söka ersättning. Detta kan bara beviljas bara i den mån ens egen försäkring inte täcker upp. Ett krav är också att medverka i polisens utredning.

– Vi får in domar och förundersökningar från hela Sverige. De brott som kan ge statlig brottsskadeersättning är brott mot person, mot frid och frihet, och vissa fall av ärekränkning, säger Anna Sundén Larsson.

Anna är beredningsansvarig på brottsskadeenheten och en av dess beslutsfattare. Där finns också jurister som är handläggare och hjälper till att utreda komplexa ärenden, t.ex. med lyte eller invaliditet. Anna säger att man blir expert på skadeståndsrätt och får god inblick i brottslighetens utveckling:

– Våldsbrotten har blivit grövre de senaste åren, med mer skjutvapen. Det är sprängningar och attacker med handgranat i en omfattning vi inte sett förut.

Brottsskadeenheten har ett högre

organ, Nämnden för brottsskadeersättning, som sammanträder cirka fyra gånger per år. Den motsvarar Brottsoffermyndighetens föregångare Brottskadenämnden, vilken fanns i Stockholm mellan 1978 och 1994, och inte hade myndighetens övriga delar. Nämndens ledamöter utses av regeringen och mest känd för iusbärarens läsare är nog professor Mårten Schultz. Ordförande är justitierådet Ann-Christine Lindeblad.

Nämnden för brottsskadeersättning beslutar i ärenden som antingen bedöms principiellt viktiga redan från början eller när brottsoffret begärt omprövning av myndighetens beslut. En beslutsfattare föredrar då ärendet. Ett uppmärksammat fall i nämnden var skolattentatet i Trollhättan 2015 då tre personer mördades. För de som blev skadade eller hotade fanns ingen dom och ingen gärningsman att rikta anspråk mot. Han sköts ihjäl av polisen.

Anna förklarar att praxis för kränk- ningsersättning utvecklas i växelverkan mellan nämnden och Högsta domstolen. Frågan om nämnden utgör en självständig och opartisk domstol har prövats enligt Europakonventionen, även kallad EKMR. Europadomstolen fann 1997, i fallet Rolf Gustafson mot Sverige, att Brottskadenämnden uppfyllde

EKMR:s krav. Gustafson begärde inte muntlig förhandling. Numera finns enligt brottsskadelagen rätt att på begäran få muntlig förhandling inför nämnden om det inte är ”uppenbart obehövt”.

Den som begär brott riskerar påhälsning från två andra delar av myndigheten, nämligen Regressenheten och Brottsofferfonden. Regress är en följd av brottsskadeärendena. Offret ska inte behöva vänta på ersättning för att förövaren inte kan betala. Men han eller hon kanske kan betala senare. Myndigheten agerar då indrivare och kan ta hjälp av Kronofogden eller göra upp en betalningsplan. Det är en sorts reparativ rättvisa, som främjas om den dömden kan återanpassas i samhället och bli uppbärare av inkomst.

Brottsoffermyndigheten har nästan en miljard kronor i ”osäkra fordringar”. Av de cirka hundra miljoner kronor som utbetalas per år i brottsskadeersättning lyckas man ändå driva in drygt en tredjedel.

Få som bodde i Umeå kring millennieskiftet lär ha glömt när ”Hagamannen” härjade i stan. Ett halvdussin kvinnor våldtogs eller överfölls brutalt och fick brottsskadeersättning. Sedan mannen identifierats, och 2006 dömdes till 14 års fängelse, framställs krav mot honom eller henne från dels Brottsoffermyndighetens regressenhet, dels målsägande som exempelvis tillerkänts sveda och värk utöver vad myndigheten ersatt.

Brottsofferfonden inrättades med myndigheten 1994. Alla som döms för brott med fängelse i straffskalan mäs-

te betala en avgift, nu 800 kronor, till fonden. Vidare ska den som avtjänar elektronisk fotboja betala 80 kronor per straffdag, dock högst 9 600 kronor, i den mån han eller hon kan. Jämfört med fängelse på anstalt blir straffet alltså mer reparativt och mindre repressivt.

Fonden har ett beslutande råd som leds av generaldirektören. En ledamot är professor Felipe Estrada Dörner från kriminologiska institutionen i Stockholm. Stöd beviljas till sådant rådet bedömer gagna brottsoffer på kollektiv nivå. Det kan vara ideella föreningar, till exempel kvinnojourer, men även andra myndigheter. Fonden stödjer också forskning om brottsoffer, vilket kallas viktimologi (medan kriminologi har fokus på brotten och brottslingarna). En prioriterad mottagare är brottsofferjourerna. De får verksamhetsstöd för att gå runt, och finnas tillgängliga för den som utsätts för brott.

Brottsoffermyndigheten har också ett kunskapscentrum. Det finansieras helt med skattemedel, förutom sajten Brottsofferguiden som också får EU-stöd. Fredrik Selin, som har en utåtriktad roll i kunskapscentrum, berättar:

– Vi skapar infomaterial, både tryckt och på nätet. Vi vill informera brottsoffer hur och varför man ska anmäla brott, hur en rättegång går till et cetera. För unga brottsoffer finns kampanjen ”Jag vill veta”. Vi har fått ett särskilt uppdrag riktat till barn som bevitnar våld i hemmet. Förutom jurister är vi kommunikatörer, samhällsvetare och en nationalekonom. Vi föreläser för andra myndigheter, och i utbildningar bland annat på polishögskolan. Vi är också expertis i SOU och instans för remisser i frågor om brottslighet.

Fredrik framhåller att även brottsskadeenheten får remissuppdrag. Vad som skiljer ut kunskapscentrum är att man jobbar i projekt, inte ärenden. Kunskapscentrum bedriver alltså inte

Anna och Fredrik på Brottsoffermyndigheten i Umeå

vad som i den gamla förvaltningslagen kallades myndighetsutövning.

Vi kommer in på de våldsbrott som mest uppmärksammas i media just nu. Fredrik ser dessa ur offrens perspektiv:

– Jag är orolig för att brottsoffer i utsatta områden inte vet sina rättigheter. Att de inte litar på myndigheter eller inte vågar polisanmäla. Och att den som blivit åskådare till brott inte vågar vittna. Lagen innefattar rätt till målsägandebiträde, och till tolkning i förundersökning. Men det är svårt om man inte känner till det! Det finns nog ganska många brottsoffer som aldrig får upprättelse. Vi gör vårt bästa. Vår webb-information om brottsoffers rättigheter finns på 14 språk. Brottsofferjourerna har en nationell telefonlinje där man kan få svar på många olika språk.

Slutligen kommer samtalet in på vittnesstöd. Trots namnet är det till för både målsägande och vittnen, vilka ofta är obekväma med att tala i rättsalen. Då kan det ha stort värde att en volontär

i väntrummet ger stöd och information om hur det går till.

– Det är ideellt engagemang som i de flesta städer organiseras och utbildas av brottsofferjourerna. Undantag är Malmö, där vi har en distansanställd på plats, och Uppsala där juridikstudenter sköter hela biten, säger Fredrik.

Han riktar sig sedan till juridikstudenter i Stockholm:

– Ni har brottsofferjourer i Handen, Huddinge, Sollentuna, Täby, Nacka, Hässelby, Farsta, Södertälje samt på Västmannagatan i innerstan. Det vore utmärkt om fler av er kontaktade sin närmaste brottsofferjour för att bli vittnesstöd!

TEXT & FOTO David Munck

Kan handlingar bli för offentliga?

Lättillgängligheten av allmänna handlingar har på senare tid kritiserats för att gå ut över brottsoffer och deras anhöriga. Serpil Güngör, målsägan-debiträd och försvarsadvokat, menar att kritiken ofta är befogad men att ansvaret inte bara ligger på den som sprider handlingarna, utan även rättsväsendet.

OFFENTLIGHETSPRINCIPEN är en grundläggande princip för Sveriges statsskick och ett uttryck för den principen är handlingsoffentligheten. Den innebär att allmänheten har rätt att ta del av myndighetshandlingar. Offentlighetsprincipen har gjort det möjligt för olika tjänster och media, såsom Lexbase och Rättegångspodden, att sprida dessa handlingar. Lagförda och brottsoffer samt deras anhöriga har riktat kritik mot hur principen används och menar att den personliga integriteten kränks.

Serpil Güngör är advokat och VD för Innerstans Advokatbyrå, som hon grundade 2014. Serpil är framförallt verksam inom familjerätt och brottmål och åtar sig uppdrag som både offentlig försvarare och målsägandebiträd. Det innebär att hon dagligen kommer i kontakt med människor som påverkas av principen om handlingsoffentlighet och har därför möjligheten att se principen ur deras perspektiv.

– Debatten om offentlighetsprincip är definitivt känslig, särskilt ur ett rättssäkerhetsperspektiv.

Serpil menar att en stor del av kritiken mot hur offentlighetsprincipen används beror på bristen på information hos de berörda. Rättsväsendet brister ofta i informationsskyldigheten kring handlingsoffentligheten. Det här leder till att lagförda och brottsoffer ofta inte

förstår att deras berättelser och handlingar kan komma att spridas.

– Kritiken har varit riktad mot att man som berörd person inte har blivit tillfrågad eller informerad om att ens berättelser och handlingar kan spridas, till exempelvis i poddar. Och kritiken är fullt befogad. Å andra sidan är det viktigt att beakta risken för att människor drar sig undan från att dela sina upplevelser om fokus ligger på hur deras handlingar kan komma att spridas. Med det menar jag att personer som förhörs antagligen skulle vara mer försiktiga om de förstod omfattningen av handlingsoffentligheten.

Det har varit på tapeten att inskränka handlingsoffentligheten, men eftersom principen är så pass fundamental för det svenska statsskicket har ingen regering hitintills vågat sig på något slags förändring. Intresset av att upptäcka maktmissbruk hos myndigheter har länge ansetts väga tyngre än den personliga integriteten.

– I Turkiet, där jag har mitt ursprung, är det helt omöjligt att ta del av domar och liknande myndighetshandlingar. Den personliga integriteten väger mycket tyngre än vad den gör här i Sverige. Jag tycker att det i och för sig ligger något positivt i det som Sverige kan ta del av.

Serpil Güngör, VD för Innerstans Advokatbyrå.

Serpil anser att det i vart fall borde föreligga något slags samtycke från berörda personer när handlingar och inspelningar sprids. Att begränsa eller ändra offentlighetsprincipen vore dock väldigt svårt eftersom det kräver en ändring av grundlagen. Serpil menar däremot att man borde fundera på att utreda om införandet av samtycke, särskilt då olika plattformar på nätet gör det allt lättare att ta del av personliga handlingar.

– En utredning är väl på sin plats eftersom att kritiken definitivt kommer att växa. Även om det länge har varit möjligt att begära ut myndighetshandlingar har det nu blivit tio gånger lättare och samtidigt tio gånger svårare för de berörda. Folk kan komma att förstå att principen kan utnyttjas och därför bör den uppmärksammas på ett sätt som den inte har gjorts tidigare. Debatten kommer i vart fall inte att sluta här.

TEXT Sara Passandideh
FOTO Innerstans Advokatbyrå

Hallickar eller dejtingsidor?

Prostitution förkläs ofta som så kallad sugardejting. Iusbäraren undersöker om de redskap som finns för att bekämpa prostitution är tillräckliga för att hantera förekomsten av sugardejtingsidor.

TIDIGARE i år kom en unik fällande dom mot en man som lockat unga tjejer till Sverige och sålt dem via en sugardejtingsajt. Han dömdes till fängelse för koppleri och människohandel. Enligt polisen är det här första gången någon fälls för de brotten i samband med sugardejting. Sugardejtingsidor är däremot fullt lagliga.

Sugardejting går kort sagt ut på att en äldre person umgås med en yngre som i gengäld får saker som dyra väskor, middag och pengar. Det här umgänget har dock inte sällan visat sig vara av sexuell karaktär, även om prostitution inte är tillåtet på sugardejtingsidorna enligt dem själva.

I Sverige har vi den så kallade sexköpslagen som kriminaliserar köp av sex genom ersättning, koppleri eller människohandel, men straffar inte den säljande parten. Koppleri definieras i 6 kap. 12 § brottsbalken som främjande eller otillbörligt ekonomiskt utnyttjande av en person som har tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning. För knappt tre år sedan anmäldes en sugardejtingsida för koppleri. Detta efter att hemsidan skyltade vid Chalmers. Reklamen visa-

de en bild på en kvinna i bh med en text som insinuerade att studenter som dejtade en sugardaddy inte skulle behöva ta studielån. Utredningen lades dock ned.

Samtidigt har samma sugardejtingsida använt en liknande kampanjbild utanför ett universitet i Belgien. Där dömdes dejtingföretagets VD till sex månaders villkorligt fängelse och böter för osedlighet och uppmaning till prostitution. VD:n och hans sida utreds i skrivande stund även för koppleri av den franska polisen efter en liknande kampanj på ett campus i Frankrike.

Det råder fortfarande en debatt kring om sugardejting i samtliga fall utgör prostitution. Vissa menar att sugardejtingsidorna är reella dejtingsidor och därför inte borde kriminaliseras i de fall mötena inte utgör prostitution. En lösning på det skulle i sådant fall kunna vara att ställa krav på sidorna att ta bort användare som ägnar sig åt brottslig aktivitet på deras plattformar. Det kan hur som helst i sugardejtingsidornas fall förefalla naivt att tro att de skulle gå med på att läsa sina användares chattar och plocka bort användare i en skala som ingen riktigt kan räkna på, då vi inte känner till den exakta andelen användare som faktiskt ägnar sig åt sexköp. Det vore kort sagt en dejtingsidas dödsdom.

Ponera dock att rättsläget i Sverige plötsligt förändrades och att sugardejtingsidor förbjöds, skulle det innebära att

prostitution i form av sugardejting skulle försvinna? Svaret är nej, det är inte så enkelt. Vad som är säkert är dock att laggar ensamma inte kan lösa alla problem. Enligt en enkel ekonomisk teori kommer förekomsten av prostitution, eller utbudet, att helt elimineras den dagen köparna, eller efterfrågan, sinar.

TEXT Martyna Lechowska
FOTO Shutterstock

När politiker kör över lagen måste juristerna agera

I DECEMBER FÖRRA ÅRET beslutade skånska Skurup att införa ett förbud mot slöja på kommunens skolor. Beslutet har väckt stor kritik och demonstrationer har hållits mot förbudet. Iusbäraren har tittat närmre på hur förbudet förhåller sig till lagstiftningen.

MOTIONEN om att införa ett förbud mot slöja i Skurups skolor lades fram av Sverigedemokraterna. Det röstades igenom i kommunfullmäktige den 16 december 2019 med stöd av det lokala Skurups-partiet och Moderaterna. Förbudet har ännu inte trätt ikraft, utan är en del av den integrationsplan som kommunen kommer att införa. Det som ska förbjudas enligt motionen är såväl slöja som burka, niqab och andra klädesplagg som har syftet att dölja elever och personal. Förbudet ska gälla både elever och personal på kommunens skolor. Men kan verkligen kommunfullmäktige i Skurup införa detta förbud?

Privatpersoner och Vänsterpartiet i Skurup har överklagat beslutet till Förvaltningsrätten i Malmö. I skrivande stund har ingen bedömning gjorts i huruvida förbudet i Skurup skulle vara en otillåten inskränkning av religionsfri-

heten, och därmed innebära diskriminering. Skolverket har uttalat att ett generellt förbud mot slöja inte är tillåtet i skolan. I ett uttalande skriver Skolverket att ett sådant förbud skulle strida mot religionsfriheten, yttrandefriheten och diskrimineringslagstiftningen. Skurups kommunstyrelse har i ett yttrande till förvaltningsrätten bemött överklagandet. Den skriver att förbudet inte alls skulle vara olagligt, med hänvisning till att Europadomstolen tidigare har godkänt liknande förbud med stöd av artikel 9.2 i Europakonventionen, förkortad EKMR.

Även om beslutet inte formellt har trätt i kraft, så har det redan rapporterats om att beslutet fått motsatt effekt. Enligt en rektor på en av Skurupskolorna har konsekvensen blivit att fler skolelever bär slöja som en protest mot det fattade förbudet. Samma rektor har även uttalat att han kommer att vägra

att införa förbudet på skolan, då det strider mot lagen.

Skurups kommun är inte ensam om att ha diskuterat frågan om ett förbud mot slöja, detta är ett förslag som diskuteras i många av landets kommuner. Nyhetsbyrån TT har i en enkät redovisat att det i 23 kommuner har väckts politiska motioner om ett förbud mot slöja. I Staffanstorps kommun finns det i nuläget en uttalad "icke-acceptans" mot huvudduk för skolbarn upp till årskurs sex.

Frågan om förbud mot slöja är egentligen inte ny, men det är efter valet 2018 som debatten blossat upp runt om i landets kommuner. Det står alltså klart att detta är en fråga som är högst aktuell i det politiska läge som råder i Sverige idag. Men politiken är en sak och juridiken en annan, även om de brukar beskrivas som "två sidor av samma mynt". Användningen av huvudduk i ett religiöst syfte skyddas av religionsfriheten. Denna frihet att utöva sin religiösa övertygelse skyddas enligt grundlagen och utgör en absolut rättighet. Religionsfriheten skyddas även av Europakonventionen som gäller som lag i Sverige. Inskränkningar i religionsfriheten får endast göras genom lag, och måste anses nödvändig i ett demokratiskt samhälle.

Vad som är en laglig inskränkning av religionsfriheten enligt artikel nio i Europakonventionen måste avgöras rättsligt av Europadomstolen i det enskilda fallet. Frågan om hur ett förbud mot slöja förhåller sig till religionsfriheten har prövats av Europadomstolen i flera fall. I flera europeiska länder råder det någon form av förbud mot slöja eller heltäckande slöja. I det kända rättsfallet SAS v France, prövades Frankrikes förbud mot ansiktstäckande slöja av Europadomstolen. Slutatsen där var att ett generellt förbud mot ansiktstäckande slöja står i strid mot både artikel åtta och nio i EKMR, men att förbudet trots det var rättfärdigat då Frankrike tilläts ha en bred "margin of appreciation" i frågan. Domstolen menade att ett förbud mot ansiktstäckande slöja skulle strida mot den sociala interaktion som finns i ett demokratiskt samhälle, där människor utövar sina fri- och rättigheter enligt principen om "le vivre ensemble" (att leva tillsammans). Detta är ett resonemang som kritiserats för att inte vara tillräckligt tydligt. Europadomstolen har även exempelvis gällande Belgiens förbud mot att bära heltäckande slöja på allmän plats avgjort att detta var en tillåten inskränkning av religionsfriheten.

Förbud mot slöja även inom grundskolan finns idag i exempelvis Frankrike och Österrike. Politiker som driver frågan i Sverige menar att Sverige borde följa efter dessa exempel. Frågan drivs idag främst av Sverigedemokraterna. Argument som exempelvis kan lyftas fram av förespråkare av slöjförbud är att skolan ska vara fri från religiös påverkan, och att det innebär risker med dolda ansikten vid användning av ansiktstäckande slöja.

I Sverige finns det för närvarande

inga rättsfall gällande förbud mot slöja inom skolan. Dock finns det ett par exempel då frågan prövats arbetsrättsligt. Det mest uppmärksammade är möjligtvis fallet med SAS som prövades av Diskrimineringsombudsmannen. DO konstaterade att företaget inte brutit mot lagen när de i sin klädpolicy meddelat att religiösa symboler inte tillåts på arbetsplatsen. Det är dock en viktig skillnad på en skola och en arbetsplats, då skolverksamheten hör till den offentliga verksamheten och därmed måste uppfylla den offentlighetslagstiftningen.

Det går dock inte att blunda för den utveckling som sker och har skett i många länder i Europa gällande införandet av förbud mot slöja och niqab. Europadomstolen har tydligt visat att det i flera fall är rättfärdigat med förbud mot slöja. Men när kommunfullmäktige i Skurup rättfärdigar deras beslut med hänvisning till Europadomstolens avgöranden, så är de ute på tunn is. Bara för att förbud i Frankrike och Belgien godkänts av Europadomstolen, innebär det givetvis inte att Skurups kommunfullmäktige kan tro att deras beslut automatiskt skulle vara förenligt med svensk lag.

Ett förbud mot slöja inom skolan strider uppenbarligen mot den grundlagskyddade religionsfriheten. Inskränkningar i denna kan som tidigare nämnt endast göras genom lag, och dessutom innebär diskrimineringslagstiftningen ett skydd mot denna typ av diskriminerande behandling. Skolverket har tydligt uttalat att denna typen av förbud inte är förenligt med lagstiftningen. Att politikerna trotsar lagen och Skolverkets bedömning är högst problematiskt.

Beslutet må inte ha trätt i kraft, men det har redan skapat direkta konsekven-

ser för eleverna i Skurup. Det är barn det rör sig om, som särbehandlas och pekas ut ett enbart på grund av några politikernas åsikter. Hur förvaltningsrättens och Diskrimineringsombudsmannen kommer att bedöma frågan återstår att se. I tider när politiker handlar efter eget bevåg och tar juridiskt tveksamma beslut, är det viktigt att inte juristerna endast står handfallna utan faktiskt står upp och fortsätter att värna om individens fri- och rättigheter.

TEXT Cornelia Frank

FOTO Shutterstock

Feminism och genus – en naturlig del av juridiken

Feministiska juriststudenter Stockholm grundades av juriststudenter vid Stockholms universitet för att ge större utrymme åt feminism- och genusperspektiv på juristprogrammet. Ordförande Eija Bahho och vice ordförande Narin Melazade har träffat iusbäraren för att ge oss en inblick i verksamhetens arbete.

FEMINISTISKA juriststudenter Stockholm, förkortat FEMJUR Stockholm, är en politiskt och religiöst obunden ideell förening med syfte att "främja normkritik och ett intersektionellt genusperspektiv på juristprogrammet vid Stockholms universitet". Föreningen bildades 2015 av juriststudenter vid Stockholms universitet med FEMJUR Uppsala som förebild. FEMJUR Stockholm har systerföreningar i Uppsala, Göteborg, Lund, Örebro och Umeå.

– Ungefär överallt där det finns en juristutbildning finns även en FEMJUR-förening, säger Eija.

Eija Bahho ansökte om medlemskap i föreningen under sin första termin på juristprogrammet. För henne är feminism och genus en naturlig del av juridiken. Eija menar dock att perspektiven inte får det utrymme som de förtjänar.

– Studenterna som startade grundföreningen i Uppsala menade att det var upp till varje lärare att ta upp dessa perspektiv. Om läraren alltså inte hade ett intresse för feminism och genus så omfattades inte kursen av det heller.

Narin Melazade gick också med i föreningen under sin första termin. Hon blev medlem för att påverka programmet normkritiska perspektiv och för att möta likasinnade studenter. Narin ville vara en del av en förening som fortsatte debatten utanför hörsalarnas dörrar.

– Oavsett hur mycket normkritik vi får på utbildningen så kan det vara fint och tryggt att ha ett forum utanför juristprogrammet. FEMJUR fungerar som ett stöd för juriststudenter och är ett utrymme för diskussion om sådant som kommit upp under undervisningen.

Föreningens arbete med att främja normkritik och genusperspektiv sker främst genom föreläsningar och diskussioner. Ungefär en gång i månaden anordnar föreningen evenemang, ofta med externa aktörer som är experter på sina rättsområden. I september förra året arrangerade FEMJUR Stockholm en föreläsning med föreningen FATTÄ, som föreläste om samtyckeslagen och hur samhälleliga och juridiska förändringar uppnås genom opinionsbildning.

– Vi försöker att förverkliga förslag från medlemmarna så mycket som möjligt, säger Eija. I december 2019 hade vi ett rättsfallsfika om Cissi Wallins dom som var väldigt uppskattat. Det visar på att det finns ett intresse för en bredare diskussion. Men vi har ju förståelse för att det kan bli svårt att trycka in sådant som förekommer i den feministiska juridiska diskussionen i alla kurser och därför finns FEMJUR.

Många av föreningens evenemang är öppna för alla, och man behöver alltså inte vara medlem för att närvara. Däremot måste man vara medlem för att kunna rösta i föreningen. Den som är

Eija Bahho och Narin Melazade

Kommande event:

Diskussionsfika med internationella kvinnodagen som tema, 9 mars 2020 kl: 11-13
Rättsfallsfika om Högsta domstolens domar från 2019 om surrogatmoderskap, 26 mars 2020 kl: 15-17

Kontakt:

Facebook: Feministiska Juriststudenter Stockholm
Instagram: Femjur.stockholm
Mail: Styrelsen@femjursthlm.se

student vid Stockholms universitet får bli medlem, och för alla andra finns möjligheten att bli stödmedlem. Narin berättar:

– På föreläsningen med FATTÄ närvarade många personer som inte var juriststudenter. Det finns feminister inom alla områden och därför är juridiken också av stort intresse för dem som inte studerar juridik. Juridiken kan vara frustrerande, därför vill vi finnas till för de som vill veta hur juridiken fungerar.

TEXT & FOTO Sara Passandideh

Juriststudenter drar lärdomar av hemlösa

Gatujuristerna är en ideell organisation med syftet att ge juridisk rådgivning till socialt utsatta och hemlösa. I samband med en träff har ledningsgruppens Jonas Ene och Sara Skoglund Ölander som förklarar vad organisationens arbete innebär och varför man borde gå med.

GATUJURISTERNA grundades 2005 på initiativ av Juridiska Föreningen vid Stockholms universitet och Situation Sthlm. Organisationen knoppades så småningom av från Juridiska Föreningen och är numera självständig. Till en början skedde rådgivningen i Situation Sthlms lokaler på Söder, men verksamheten har sedan dess vuxit och organisationens arbete sker numera på fem anläggningar runt om i Stockholm i samarbete med Convictus, Frälsningsarmén och Stockholms Stadsmission. Antalet gatujurister är idag 92 stycken och består av

juriststudenter från främst Stockholms universitet. Jonas Ene har varit aktiv i organisationen i fem terminer och har övergripande ansvar som projektledare. Sara Skoglund Ölander har varit gatujurist i tre terminer och har ansvar för rekrytering av nya gatujurister. De båda gick med i organisationen för att hjälpa de som behöver hjälp och samtidigt praktisera juridik.

– Jag ville länge engagera mig i något slags verksamhet under studierna men kände att många ideella organisationer handlade om att lägga ner mycket tid på möten, säger Jonas.

– Gatujuristerna innebär mer praktiskt juridiskt arbete och att man kan hjälpa till på ett mer konkret sätt. Jag kände att jag hade hittat rätt.

Under ett rådgivningstillfälle deltar som huvudregel fyra juriststudenter, varav en gruppleddare, på en av anläggningarna i Stockholm. Gatujuristernas arbete består till stor del av att kontakta myndigheter och förklara domar och beslut. Av den anledningen arbetar verksamhetens rådgivare med många olika rättsområden, det kan vara frågor som berör allt mellan straffrätt och obeståndsrätt. Vissa anläggningar omfattar dock mer av ett visst rättsområde på grund av att anläggningen riktar sig mot särskilda personer.

– Crossroads som ligger vid Gärdet riktar sig mot migranter och därför består rådgivningen primärt av migrationsrätt och arbetsrätt, säger Sara.

Ibland stöter gatujuristerna på svåra

Sara Skoglund Ölander & Jonas Ene på Gatujuristerna

frågor som kräver svar från en yrkesverksam jurist. Vid sådana tillfällen har rådgivarna möjlighet att kontakta deras samarbetspartners, Asylbyrån, Advokatlaget och Glendor, som bidrar med mer omfattande juridisk hjälp när det behövs. Gatujuristerna samarbetar även med Mannheimer Swartling och Hannes Snellman, som bistår med mat och lokal vid kick-off möten och utbildningskvällar.

Gatujuristernas ledningsgrupp anordnar minst ett studiebesök per termin för sina rådgivare. I höstas besökte de Centrum för Rättvisa som föreläste om sin verksamhet och fall som de arbetar med. Innan det besökte Gatujuristerna JO.

– Syftet med studiebesöken är att få rådgivarna att vilja stanna kvar på Gatujuristerna längre, menar Sara.

– Vi försöker erbjuda dem en ytterligare anledning till att söka och fort-

sätta arbeta på organisationen. Vi tror också att de flesta som söker till oss är intresserade av humanjuridik, därför anordnar vi oftast studiebesöken hos verksamheter som har en sådan nisch. Affärsjuridik är inte lika relevant för oss.

I år har Gatujuristerna sänkt terminsskravet för sökanden, från termin fyra till termin tre. Ledningsgruppen motiverade sänkningen med att liknande organisationer, såsom Lawline, har termin tre som gräns och Gatujuristerna vill matcha detta krav.

–Lägre än termin tre kommer vi antagligen inte att gå eftersom att vi måste ha någon slags plattform för rådgivarnas baskunskap. Under termin tre börjar studenterna bli bekväma med den juridiska metoden och utvecklar ett juridiskt tänkande. Man är mer etablerad på juristprogrammet vid det laget. Det är ju många som börjat termin ett men

inte går vidare, säger Jonas.

När Jonas började på Gatujuristerna fanns det 48 verksamma gatujurister. Sedan dess har organisationen fördubblats. Ledningsgruppen är inte främmande för att starta på någon ny anläggning om verksamheten fortsätter att expandera.

TEXT & FOTO Sara Passandideh

Kontakt
Mail: Gatujuristerna@gmail.com
Facebook: Gatujuristerna
Instagram: Gatujuristerna

Pressfriheten – Det fria ordet

SKROTA presstöd och filmstöd och slå ihop och banta public servicebolagen. Det vill Linus Bylund, SD:s man i SVT:s och SR:s ägarstiftelse. I en intervju med tidningen Fokus säger den före detta riksdagsledamoten att han även vill att enskilda journalister ska kunna straffas för partiskhet.

Det hela grundar sig i ett längre narrativ som SD har haft i sin kritik mot public service och SVT främst. Det beror enligt SD bland annat på att de kraftigt "lutar åt vänster" i sin rapportering. Bylund har även tidigare kallat journalister för "nationens fiende". Men den senaste kritiken har inte mottagits väl och flertalet tidningsredaktioner har skrivit försvarstal för det fria ordet, och hur media och journalister inte ska straffas av politiker. Även kulturminister, tillika demokratiminister, Amanda Lind reagerar kraftigt mot Bylunds uttalande och tolkar det som en "attack".

– Jag vill ju se mer personaliserad repressaliemöjlighet för Granskningsnämnden. Det finns ju människor som är ansvariga för innehållet för respektive program. Det måste finnas ett per-

sonligt ansvar, säger Linus Bylund till tidningen Fokus.

Förslaget Bylund lägger fram tolkar jag vara någon form eller variant av tjänstemannaansvar som funnits tidigare för personal som jobbar statligt men numera är avskaffat. I tjänstemannafallet är det bra med ett personligt ansvar för ens tjänsteutövande enligt mig, men det är en annan diskussion. I detta fall rör det sig om journalistiskt arbete, vilket är en enorm skillnad i rollerna. Det är en självklarhet att media ska vara oberoende av staten, och ha möjlighet att granska makten. Journalister ska kunna utöva sin yrkesroll och dess uppgifter utan rädsla för personliga repressalier. Klarar man inte av att bli granskad ska man inte som politiker straffa enskilda journalister eller hota med att dra in presstöd. Det är fel väg att gå. Ett helt absurt förslag och inte värdigt ett demokratiskt samhälle. Konsekvenserna av förslaget kommer bokstavligen döda det fria ordet och Sverige blir ett land utan fri press i ordets rätta bemärkelse.

Självklart ska även politiker kunna kritisera och fråga vart pengarna från

statskassan går och används till hos public service. Alla programsatsningar är kanske inte riktigt det statens finanser ska gå till (jag tittar på dig Melodifestivalen, sorry alla mello-fans). Saklig kritik är alltid bra underlag för goda diskussioner. Det är inte Bylunds förslag alls, utan snarare hot mot en hel yrkeskår och dess värderingar.

Linus Bylunds utspel visar på nytt att vi behöver kraftsamla för att ge allmänheten en mer rättvisande bild av hur yrkesetiken upprätthålls inom journalistikåren, enligt Journalistförbundets yrkesetiska nämnd. Jag håller självklart med, pressfriheten är enormt viktig.

TEXT Harri Korhonen

Odla vår trädgård

FÖR att summera 2010-talet i ett enda verb, skulle jag välja "käfta". Det har dominerat över andra sätt att använda språket.

Internet vimlar av puffar som "Jordan Peterson ends feminist politician's career" eller "Jordan Peterson DESTROYS feminist author". Hans anhängare hyllar ordets makt att förstöra. Motståndare bejublar att Peterson blivit beroende av lugnande medel då hans fru fått cancer.

I *Spanarna* i P1 jämför Helena von Zweigbergk vår tids snabba omvärldsanalyser med selfies från charterresor. Likheten är "stirrandet i sig". Hennes fromma förhoppning för det nya decenniet är att "vi har stirrat färdigt". Hon ser unga vuxna släcka mobilen för att stressa av och få äventyr i vardagen. Miljötänket kan bli relaxat, typ "men då köper jag väl inte sånt". Det kommer bli mera görande och mindre uppvisande, spanar Zweigbergk.

Ännu går dock kulturkriget på speed. Göteborgs tingsrätt friar en politiker efter enskilt förtalsätal från två högprofilerade muslimska aktivister. Processen fortsätter on-line. En annan nätstorm får SAS att dra in en reklamfilm som förnekar existensen av en särskild skandinavisk kultur. Att tiotusentals syrier integrerar i Sverige

medan deras landsmän dödas, eller att Chalmers utforskar om flygutsläpp kan mildras genom biobränslen, vätgas och elkraft från sol och vind, det ger inte klick. Men hur blev klick en hårdvaluta?

Jag har en delförklaring. Min generation slapp kyskhet, men fick gilla-puritanism. Du ska inte behöva andras gillande, predikade Wayne Dyer i *Älska dig själv* från 1976, och tusen andra som ersatte bibeln med strängare påbud än något på Moses stentavlor. Ingen människa kan fungera utan social uppskattning. Att det påstods vara möjligt, gav lokala institutioner en behändig ansvarsfrihet för hur folk växer upp.

Vårt behov att bli omtyckta insågs däremot av Sean Parker och Mark Zuckerberg. Parker är nu öppen om affärsidén bakom Facebook: "Vi ger dig lite dopamin när någon gillar eller kommenterar en bild eller post. Det är en loop av social bekräftelse. Vi exploaterade en sårbarhet i människans psyke."

Likt en bordell för sexuellt frustrerade, byggdes ett virtuellt syndens näste där vi gilla-hämmade varelser får vältra oss i likes. Priset betalas nu.

Att dina ungdomssynder är dokumenterade, på sätt utan motstycke i historien, måste få göra ont. Den brittiska journa-

listen Lara Prendergast tror till och med att pampar skyddas från konkurrens när uppstickare gjort digitala avtryck som kan sabba en karriär innan den börjat. Jag tänker att det måste neutraliseras med tiden. Allt färre i arbetsför ålder är obe-fläckade på nätet.

Har vi glömt odling? Det betyder enligt Wiktionary fyra saker som alla rör bakterier, växter eller djur. Förr var odling också, med filosofen Wilhelm von Humboldts ord, en kultivering som människan inte kan vara utan. Googlar jag "odla" och "Humboldt" får jag först träff på cannabis i Kalifornien.

I Publicistklubbens panel 10 februari talade Veckorevyns redaktör Irena Pozar om hat-drev mot henne som trot-sar varje mänsklig beskrivning. Hon sa sedan: "Vi kanske inte ska skriva lika mycket på Twitter. Det är inte värt det."

Jag hör viskningar om något nytt. En kultur som premierar ordkrig mycket mer än odling kan inte bestå i längden.

TEXT David Munck
ILLUSTRATION
Shutterstock

Be the best you.

We are looking for people with the distinct Roschier mindset. People with talent. People with dedication. People with a continuous drive to learn more and develop.

We take pride in recognizing talent and giving them a platform for reaching their full potential. At Roschier, you will have opportunities to work to the best of your ability and develop your talents to the full.

Apply today – and become the best version of yourself!

www.roschier.com

Studentpar exploaterades

Norrköpings tingsrätt har dömt en krögare till åtta månaders fängelse plus skadestånd för kränkning och utebliven lön. Målsägande var en nyanländ student i Linköping och hennes man, vilka jobbade på krogen. De fick lön i mat och logi vars värde tingsrätten skattar till 28 respektive 19 kr i timmen utifrån deras långa skift. Timlön på minst 100 kr utfästes men inget betalades. Krögaren ska ha hotat med utvisning, med inflytande mot parets familjer i hemlandet och, enligt åklagaren, med våld. Tingsrätten finner åtalet för olaga hot konsumerat av åtalet för brottet människoexploatering (infört i brottsbalken 2018). Krögaren fälls för detta då han vilselett paret, som var i en svår situation, att arbeta under uppenbart orimliga villkor. Tingsrätten skriver att målet är ”det första i sitt slag”. I domen hänvisas till EU:s rättighetsstadga artikel 5 och 31, EU:s sanktionsdirektiv från 2009 samt Philadelphiadeklarationen från International Labour Organization. Krögaren har överklagat.

Hårdare tag mot penningtvätt

I det stora ”Casinomålet” dömde Uppsala tingsrätt 108 tilltalade för olika ekobrott. De tio som helt frikändes var åtalade för penningtvätt, som är bland det svåraste att bevisa. Två domar i Svea hovrätt strax innan visar att det ändå går. En man som via Swish och personkonto mottog 850 000 kr här rörande från droghandel, och satte in på banken, döms för grovt brott till fängelse. Han har överklagat till HD. En 17-åring belönades med 500 kr för att få 20 000 kr swishat av en främling och ta ut sedlar åt denne. Södertörns tingsrätt friade pojken. Hovrätten dömer till ungdomstjänst för att han haft likgiltighetsuppsåt till att pengarna delvis härrörde från ett bedrägeri.

Iranskt flyktingspionage

En man i Sverige efterspanades som agent åt Islamiska republiken Iran (IRI). Han döms nu i Stockholms tingsrätt till 2 år och 6 månaders fängelse för grov olovlig underrättelseverksamhet mot person. Åklagaren listade fall då han ska ha kartlagt eller infiltrerat iranska invandarmiljöer i Europa, särskilt bland regimkritiker från Irans arabiska minoritet ahwazier. Efter genomgång av material från datorbeslag och även telefonavlyssning menar tingsrätten, som hänvisar till NJA 2015 s. 702 om bevisvärdering, att mannen gått IRI tillhanda med uppgifter om oppositionella ahwazier. Han har enligt domen satt personers liv och säkerhet i fara samt använt ”konspirativa metoder” vilket höjer straffvärdet.

Friad från oaktsam våldtäkt

Oaktsam våldtäkt blev ett brott 2018. Det är fall då gärningsmannen, utan uppsåt, varit grovt oaktsam som inte insåg målsägandens ovillighet. Beviskravet för att hon faktiskt inte deltog frivilligt är oförändrat, och ansågs uppfyllt för fällande dom i NJA 2019 s. 668. Däremot friar Svea hovrätt en 16-åring som av tingsrätt dömdes till ungdomstjänst för två oaktsamma våldtäkter. Samlag i skogen och i en provhytt hade ostridigt ägt rum. Den åtalade, som träffade målsäganden via Snapchat, medgav att hon en gång sa ”stop it” och knuffade bort honom. Han tolkade det som ett retsamt spel. Målsäganden rapporterade inte direkt utan sa successivt till sin kompis, BUP-kurator och mamma att sextet skedde mot hennes vilja. Hovrätten anser inte detta vara bevisat.

TEXT David Munck

Försvarstal till byggningsbalken

EN av förra årets största memes skapades i svallvågorna efter två massskjutningar i USA, i en diskussion på Twitter om rätten att äga automatvapen. En twitteranvändare hade i ett inlägg påpekat att ingen kan ha ett sådant behov och möttes av både instämmande svar och motargument om konstitutionens andra tillägg. Ett svar stack däremot ut och skrevs av användaren Willie McNabb:

”Legit question for rural Americans – How do I kill the 30-50 feral hogs that run into my yard within 3-5 mins while my small kids play?”

Andra twitteranvändare reagerade på det absurda i att 50 vildsvin skulle ta

sig in på någons tomt och bekämpas med automatvapen, och började snabbt göra narr av inlägget. Willie McNabbs tweet har sedan dess blivit parodierat många gånger och uppnått memestatus. Exempelvis ersattes texten i Kelis låt Milkshake skämt-

samt med ”My milkshake brings 30-50 feral hogs to the yard” och Guns N’ Roses hit gjordes om till ”Take me down to paradise city where the hogs are feral and there’s 30-50”

Historien bakom tweeten är däremot inte lika rolig. Vildsvinen har blivit ett stort problem i många delar av USA, framför allt för lantbrukare. Varje år orsakar vildsvinen skador på lantbruket i landet motsvarande upp till 2.5 miljarder dollar. Dessutom gör översvämningar och andra väderfe-

nomen att de drivs in till samhällena, där de kan utgöra en fara för de boende.

Det stora antalet vildsvin i USA beror på att europeiska kolonistörer tog med sig grisar över Atlanten för att ha som proviant när de kom fram. Grisarna behövde inte inhägnas eller utfodras, utan de släpptes helt enkelt ut i skogen där de omvandlade ekollon och allt an-

nat de kunde hitta till fläsk. När kolonistörerna behövde mer mat gick de ut i skogen och hämtade hem en gris. Några hundra år senare har det lilla antalet europeiska grisar blivit miljontals vildsvin.

På grund av vildsvinsproblemet har vissa stater valt att släppa på lagarna som reglerar jakt på vildsvin, men det har visat sig ge motsatt effekt. Ett exempel är delstaten Texas, som sedan 90-talet har tillåtit alltför lätt att jaga djuren. Det

ledde till att en stor turistnäring skapades kring nöjet att på olika sätt döda vildsvin. Ett populärt tillvägagångssätt är att skjuta dem med gevär från helikopter, eller att spränga dem i bitar. Det här har gett upphov till både Youtubekanaler och hela TV-program tillägnade nöjesjakten på vildsvin. I andra stater fanns det folk som såg potentialen i konceptet och de började transportera vildsvin till andra delar av landet för att erbjuda nöjet även utanför Texas. Där förökar de sig nu snabbare än vad nöjesföretag och jägare hinner döda dem. Man skulle kunna säga att problemen för jordbrukarna i USA förvärrades av

att människor släppte svin i andras ollonskog.

Många studenter och föreläsare har gjort sig lustiga över byggningsbalkens kapitel 12 om huru svin må i ollonskog släppas. Den alltför gällande lagen från 1700-talet har till och med blivit något av en juridikmeme. För er som inte kan bestämmelsen utantill inleds kapitlets första paragraf såhär:

”Äga flere ollonskog samman; då skola de i rättan tid sig förena, huru många svin där kunna födas, och släppe sedan var in efter ty, som han del i skog äger. Släpper någon flera in; haven de andre våld att taga dem upp, och han böte en mark för vart svin, och skadan åter.”

Liksom i Willie McNabbs fall är däremot bakgrunden till bestämmelsen helt rimlig. Huru svin

får släppas i ollonskog har lagstiftats kring sedan medeltiden i Sverige, bland annat i Södermannalagen från 1300-talet. En av anledningarna till lagstiftningen

redan då var just att undvika skadorna som grisarna orsakade. Att släppa sina svin i någon annans ollonskog kunde leda till ödeläggning av skogen, och att skogsägarens egna svin inte fick mat nog. Den som släppte ut svin i någon annans skog kunde tvingas att betala hela fyra örtuger (enligt en pris- och valutaomräknare motsvarar det idag ungefär 350 kronor) för sitt brott. Även i nutid har Sverige problem med vildsvinen. Liksom i USA orsakar de skador på jordbruket och de innebär dessutom en stor trafikfara. De har också hänt att djuren har tagit sig in i tätorterna. Senast i februari gick det att läsa om Filip, 27, som efter en krogkväll mötte ett vildsvin utanför sin port i Hägerstensåsen.

Risken för att scenarion liknande det i USA skulle utspela sig här i Sverige är visserligen helt osannolikt, och troligtvis finns det idag mer modern lagstiftning som reglerar populationen av vildsvin. Men Willie McNabbs oro över hur han ska beskydda sin lekande barn från djuren, och de förstörda åkrarna på den amerikanska landsbygden illustrerar ändå hur lagar som vi skämtar om inte

nödvändigtvis är så förlegade som de verkar.

Vi borde därför tänka efter innan vi gör narr av gamla lagar, för de har ofta en förklaring och rätt vad det är kanske de kan behöva väckas till liv. Vem vet om exempelvis byggningsbalkens kapitel 21 som förbjuder att med mat som bete locka till sig en annan mans bi återigen kan bli aktuell i ett modernt samhälle där miljömedvetna företag gärna har bikupor på taken.

TEXT & ILLUSTRATION
Fredrika Lageryd

FRÅGA arbetsrättaren REBECCA

REBECCA HENRIQUES arbetar som arbetsrättsjurist och förhandlare hos Transportföretagen som är en samarbetsorganisation för arbetsgivar- och branschförbund inom transportnäringen. Rebecca har juridikexamen och en fil. kand. i personal- och arbetslivsfrågor. Hon ansvarar även för den årliga sammanställningen av Karnovs författningssamling i arbetsrätt.

Har du också en
arbetsrättsfråga som
du vill få svar på?
Mejla till [arbetsratt@
jurstud.com](mailto:arbetsratt@jurstud.com)

TEMA: SEMESTER

Även om viss vinter fortfarande råder börjar sommarens semesterplanering krypa allt närmare. Eftersom semesterna ska läggas ut inom kort passar jag på att svara på några av de semesterfrågor som ni ställt!

1. Var hittar man regler om semester?

Reglerna om semester finns i semesterlagen och i kollektivavtal. Eftersom både lagen och kollektivavtalet gäller behöver du läsa på två ställen, om du omfattas av ett kollektivavtal.

2. Hur tjänar jag in betalda semesterdagar?

Semesterlagen skiljer på betalda och obetalda semesterdagar. Av semesterlagen följer att anställda har rätt till 25 semesterdagar. Du tjänar in betalda semesterdagar genom att arbeta och även viss frånvaro är semesterlönegrundande.

3. Hur mycket semester är jag rätt att vara ledig under sommaren?

Du har rätt till fyra veckors sammanhängande ledighet under juni–augusti. Detta kallas huvudsemestern. Du önskar vilka fyra veckor du vill vara ledig och det är sedan arbetsgivaren som bestämmer när semesterledigheten läggs ut. Lagen säger att arbetsgivaren måste lägga ut sammanhängande fyra veckors ledighet någon gång under juni, juli eller augusti. Förhoppningsvis får du de fyra veckor du ansökt om!

4. Vad händer om jag och min chef inte kommer överens om när semestern ska tas ut?

Om du och din chef inte kan enas så bestämmer arbetsgivaren när semestern ska förläggas. Detta beslut måste arbetsgivaren meddela dig senast två månader före ledighetens början. Om du exempelvis har ansökt om semester från 1 juni så måste du fått besked från arbetsgivaren före den 1 april. Regeln om att arbetsgivaren måste ge besked senast två månader i förväg gäller alltid,

det vill säga inte bara inför huvudsemestern på sommaren.

5. Min arbetsgivare följer inte semesterlagens regler, vad gäller?

Om en arbetsgivare bryter mot semesterlagen eller mot kollektivavtalsregler om semester kan arbetsgivaren bli tvungen att betala skadestånd. En arbetstagare som vill kräva sina rättigheter enligt semesterlagen, eller kräva skadestånd, måste väcka talan i domstol inom två år efter utgången av det semesterår som rättigheten skulle ha utfåtts. Gör arbetstagaren inte det har rättigheterna förlorats. Om arbetstagarens rättigheter stöder sig på en kollektivavtalsregel måste facket påkalla förhandling inom den tidsram som anges i kollektivavtalets förhandlingsordning.

6. Vad gäller om jag som anställd har varit frånvarande på grund av sjukdom eller liknande under året?

Viss typ av frånvaro ger rätt till semesterlön trots att du inte arbetar. Sådan semesterlönegrundande frånvaro är i de flesta fall begränsad till ett visst antal dagar. För sjukdom gäller att 180 dagar per intjänandeår är semesterlönegrundande. För arbetsskada gäller inte 180-dagarsbegränsningen; all frånvaro under intjänandeåret är då semesterlönegrundande. Vid frånvaro på grund av sjukdom eller arbetsskada finns dock en borte gräns för hur länge en sammanhängande frånvaro ger rätt till semesterlön, sedan 2010 efter ett fullt intjänandeår. Observera att regeln om en borte gräns förutsätter att frånvaron inte avbryts i mer än fjorton dagar i en följd. Vid föräldraledighet räknas 120

dagar av ett intjänandeår, som arbetad tid. Detsamma gäller om frånvaron är vård av sjukt barn. Det finns även en del andra frånvaroorsaker som är semesterlönegrundande, men dessa tas av utrymmesskäl inte upp här.

7. Jag har 25 betalda semesterdagar om året, hur många av dessa kan jag spara?

I och med att du har 25 betalda semesterdagar så har du möjlighet att spara fem dagar per år. De betalda semesterdagarna som du väljer att spara kan du spara under högst fem år (fem år x fem dagar = 25 dagar). Under det året som du tar ut sparade semesterdagar får inga nya dagar sparas. Om du ta ut dina sparade dagar i samband med huvudsemestern (sommarsemestern) så måste du meddela din arbetsgivare om det i samband med planeringen av ledigheten. Om du vill ta ut de sparade dagarna vid annat tillfälle ska detta meddelas till arbetsgivaren två månader i förväg.

8. Om jag inte vill ha semester utan istället vill ha semesterdagarnas värde utbetalt i pengar – funkar det?

Nej, arbetsgivaren får inte betala ut semesterledigheten i pengar. Syftet med semesterreglerna är att du som arbetar ska få möjlighet till vila och rekreation. Därför ska inte semesterdagar bytas mot pengar och minst 20 betalda semesterdagar ska läggas per år. Arbetsgivaren är ansvarig inte bara för att semestern läggs ut, utan också för att semestern verkligen tas ut. Huvudregeln är alltså att rekreation och semesterlönen får inte omvandlas till en löneförstärkning.

Business law. Listen to it.

As one of Sweden's leading law firms, we use legal texts to accomplish real change and business impact. That means it's not merely text to us, it's our art – an art of exactness, with its own rhythm and melody. To manifest this we built a AI-operated self-playing piano which creates unique music from legal text.

Come make music with us.
vinge.se/career

VINGE

